

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/65/99

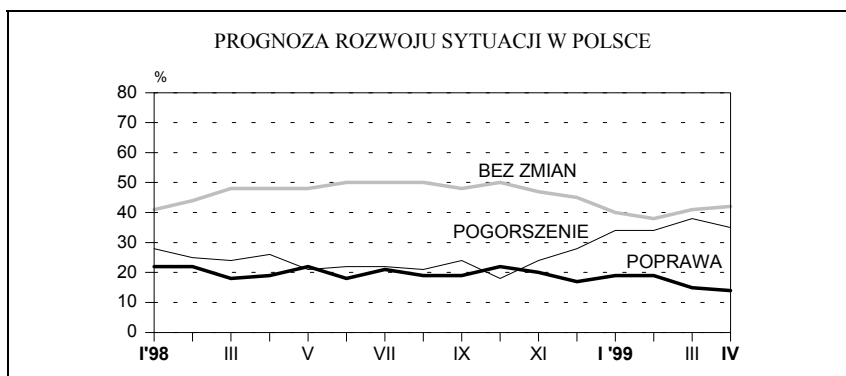
NASTROJE SPOŁECZNE W KWIETNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ W kwietniu została zahamowana utrzymująca się od kilku miesięcy tendencja do pogarszania się nastrojów społecznych. Nadal jednak bardzo niekorzystne są opinie o aktualnej sytuacji kraju. Odsetek badanych mających krytyczny stosunek do kierunku rozwoju sytuacji w Polsce (54%) niemal dwukrotnie przewyższa liczbę respondentów oceniających go pozytywnie (29%).
- ◆ Nie odnotowujemy także istotnych zmian w ocenach sytuacji politycznej i gospodarczej, utrzymujących się od lutego na bardzo niskim poziomie.
- ◆ Słabe oznaki poprawy, wyrażające się w niewielkim spadku pesymizmu, widoczne są natomiast w ogólnych prognozach na najbliższy rok oraz przewidywaniach dotyczących sytuacji gospodarczej w kraju.

- ◆ Niewielką poprawę obserwujemy w opiniach odnoszących się do sytuacji w zakładach pracy oraz ogólnego poziomu życia badanych i ich rodzin, a także warunków materialnych gospodarstw domowych.

W kwietniu¹ została zahamowana utrzymująca się od kilku miesięcy tendencja do pogarszania się nastrojów społecznych. Większość wskaźników nastrojów dotyczących sytuacji w kraju pozostała jednak na niskim poziomie z ubiegłego miesiąca. Niewielką poprawę obserwujemy natomiast w opiniach odnoszących się do sytuacji w zakładach pracy, ogólnego poziomu życia badanych i ich rodzin, a także materialnych warunków gospodarstw domowych.

OCENY

Od marca nie zmieniła się istotnie opinia o ogólnym kierunku rozwoju sytuacji w kraju. Odsetek badanych oceniających go negatywnie niemal dwukrotnie przewyższa liczbę respondentów, którzy go aprobują.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98						'99					
	w procentach											
W dobrym	43	40	40	39	42	45	43	40	38	33	28	29
W złym	38	43	40	43	40	34	39	42	45	54	56	54
Trudno powiedzieć	19	17	20	18	18	21	18	18	18	13	16	17

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (107) przeprowadzono w dniach 8-13 kwietnia '99 na liczącej 1092 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych Polaków.

Negatywne opinie o kierunku rozwoju sytuacji w kraju przeważają niemal we wszystkich wyróżnionych grupach społeczno-demograficznych. Szczególnie krytyczni w ocenach są rolnicy, wśród których niezadowolenie z sytuacji w kraju jest niemal powszechne (wyraża je 85% z nich). Do nielicznych kategorii badanych, w których opinie pozytywne występują częściej niż negatywne, należą mieszkańcy największych miast oraz osoby położone najwyżej w strukturze społecznej: ankietowani z wykształceniem wyższym, w tym przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz respondenci najlepiej sytuowani i osoby zadowolone z własnej sytuacji materialnej.

Oceny kierunku rozwoju sytuacji w kraju w dużym stopniu są uwarunkowane orientacją polityczną badanych i ich sympatiami politycznymi. Wśród osób deklarujących poglądy lewicowe wyraźnie dominuje krytycyzm - niezadowolenie z aktualnej sytuacji w kraju wyraża dwie trzecie z nich (66%), a tylko co piąty (20%) ocenia ją dobrze. Natomiast wśród respondentów identyfikujących się z prawicą oceny pozytywne (50%) przeważają nad negatywnymi (35%).

Zróznicowanie postrzegania aktualnej sytuacji w kraju ze względu na poglądy polityczne badanych znajduje odzwierciedlenie w rozbieżności opinii w tej kwestii w elektoratach partyjnych - w przeważającej mierze pozytywnych wśród zwolenników ugrupowań koalicyjnych, negatywnych wśród sympatyków opozycji. Trzeba jednak dodać, że o ile w elektoratach AWS i, w mniejszym stopniu, UW opinie o kierunku rozwoju sytuacji w kraju w stosunku do marca pogorszyły się, o tyle wśród zwolenników SLD stały się mniej jednoznaczne, a wśród sympatyków PSL nawet się polepszyły.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju								
	dobry			zły			Trudno powiedzieć		
	II '99	III '99	IV '99	II '99	III '99	IV '99	II '99	III '99	IV '99
	w procentach								
UW	77	68	62	11	22	22	12	10	16
AWS	55	63	55	30	23	28	14	14	17
SLD	29	20	17	58	74	67	13	6	16
PSL	16	13	32	74	76	58	10	11	9
Niezdecydowani	21	23	26	57	43	54	22	34	20
Nie zamierzający głosować	23	19	29	64	63	54	13	18	17

W kwietniu nie odnotowujemy istotnych zmian w ocenach sytuacji politycznej i gospodarczej, utrzymujących się od lutego na bardzo niskim poziomie. Najwięcej ankietowanych uważa, iż sytuacja polityczna jest przeciętna („ani dobra, ani zła”), ale tylko niewiele mniejszy odsetek respondentów ocenia ją negatywnie.

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	‘98						‘99					
	w procentach											
– dobra	16	13	14	13	14	17	16	14	14	10	10	12
– ani dobra, ani zła	45	42	43	46	46	46	47	45	47	40	41	41
– zła	26	31	30	28	27	24	24	30	26	38	37	37
Trudno powiedzieć	13	14	12	13	13	13	13	11	13	11	12	10

Mimo iż wśród zwolenników ugrupowań koalicyjnych pozytywne opinie o sytuacji politycznej przeważają nad krytycznymi, w obu elektoratach dominują oceny niejednoznaczne - „ani dobre, ani złe”. Najgorzej natomiast oceniają ją sympatycy SLD, spośród których co drugi określa ją jako złą. W elektoracie PSL, podobnie jak wśród osób o nieskrystalizowanych preferencjach partyjnych bądź w ogóle nie zmierzających głosować, oceny krytyczne równoważą się z niejednoznacznymi.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Ocena sytuacji politycznej			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
UW	31	47	22	5
AWS	27	54	11	8
SLD	11	36	51	3
PSL	8	42	40	9
Niezdecydowani	7	35	36	22
Nie zamierzający głosować	7	40	40	13

W opiniach o sytuacji gospodarczej kraju w dalszym ciągu dominuje krytycyzm. Więcej niż co drugi badany ocenia ją negatywnie.

Tabela 6

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98						'99					
	w procentach											
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)												
N=	851	577	567	541	561	569	546	572	619	555	545	581
– dobra	40	44	38	39	35	35	32	34	34	32	29	34
– ani dobra, ani zła	28	25	28	26	28	28	27	24	31	30	30	29
– zła	31	30	32	30	34	35	38	38	33	36	37	36
Trudno powiedzieć	1	1	2	5	3	2	3	4	2	2	3	1
Pracownicy sfery budżetowej												
– dobra	-	-	-	-	-	31	30	29	31	32	30	29
– ani dobra, ani zła	-	-	-	-	-	23	23	27	30	27	30	29
– zła	-	-	-	-	-	42	46	41	32	38	39	40
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	4	1	3	6	3	1	2
Pracownicy sektora państwowego, publicznego												
– dobra	-	-	-	-	-	32	34	28	28	24	21	38
– ani dobra, ani zła	-	-	-	-	-	31	27	27	38	34	34	22
– zła	-	-	-	-	-	36	36	45	31	42	42	39
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	1	3	0	4	0	2	1
Pracownicy spółek o własności prywatnej i państwowej												
– dobra	-	-	-	-	-	36	46	36	44	44	41	46
– ani dobra, ani zła	-	-	-	-	-	32	25	33	25	26	21	26
– zła	-	-	-	-	-	32	27	29	31	27	33	26
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	0	2	1	0	3	5	1
Pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem												
– dobra	-	-	-	-	-	54	38	54	47	40	39	38
– ani dobra, ani zła	-	-	-	-	-	30	40	23	32	39	38	36
– zła	-	-	-	-	-	15	22	19	19	20	21	24
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	1	0	4	2	1	2	1
Pracownicy indywidualnych gospodarstw rolnych												
– dobra	-	-	-	-	-	-	3	1	3	5	3	3
– ani dobra, ani zła	-	-	-	-	-	-	9	13	26	9	14	28
– zła	-	-	-	-	-	-	86	82	71	82	80	69
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	-	1	4	0	4	3	0

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98								'99			
	w procentach											
– dobra	21	20	19	18	19	20	19	17	17	14	10	10
– ani dobra, ani zła	37	38	34	32	38	38	36	36	38	33	32	32
– zła	35	35	39	43	37	36	39	41	39	49	53	54
Trudno powiedzieć	7	7	8	7	6	6	6	5	6	5	5	4

Pomimo utrzymywania się bardzo niekorzystnych ocen sytuacji gospodarczej w kwietniu polepszyły się nieco (5-punktowy wzrost ocen pozytywnych) opinie o sytuacji w zakładach pracy respondentów (zob. tab. 6). O ich poprawie zadecydowały przede wszystkim lepsze niż przed miesiącem oceny pracowników sektora państwowego (wzrost ocen pozytywnych z 21% do 38%) oraz pracowników spółek o własności prywatnej i państwowej (wzrost ocen pozytywnych z 41% do 46%, spadek negatywnych z 33% do 26%). Warto przy tym odnotować, że choć rolnicy rzadziej niż przed miesiącem wyrażają opinie negatywne (spadek z 80% do 69%), nadal pozostają zdecydowanie najbardziej krytyczni w ocenach swoich miejsc pracy (jedynie 3% ocen pozytywnych).

Widoczna jest również niewielka poprawa opinii o poziomie życia respondentów i ich rodzin oraz warunkach materialnych własnego gospodarstwa domowego. Oba wskaźniki kształtują się obecnie na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznych notowań.

Tabela 7

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98								'99			
	w procentach											
– dobrze	28	26	28	25	26	27	26	23	22	22	22	26
– ani dobrze, ani źle	50	53	51	54	50	53	55	54	55	53	50	51
– źle	21	21	21	21	24	20	19	22	23	25	27	23
Trudno powiedzieć	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0

W porównaniu z sondażem marcowym o 4 punkty procentowe wzrosła liczba osób oceniających, że im i ich rodzinom żyje się dobrze, w takim samym stopniu zmniejszył się odsetek niezadowolonych z poziomu życia. Obecnie opinie pozytywne w tej kwestii nieco przeważają nad negatywnymi. Poprawa postrzegania własnych warunków materialnych wyraża się natomiast w 3-punktowym w stosunku do marca wzroście ocen pozytywnych i 5-punktowym spadku ocen negatywnych

Tabela 8

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	III	IV
	'98									'99		
	w procentach											
- dobre	27	29	26	27	24	26	27	28	26	22	22	25
- ani dobre, ani złe	45	44	47	47	48	44	46	46	46	51	43	45
- złe	28	27	28	26	28	30	26	27	28	28	35	30

Wzrostowi zadowolenia z własnej sytuacji materialnej towarzyszy poprawa opinii o materialnych warunkach życia ogółu ludności w Polsce. (W ostatnich miesiącach opinie te systematycznie się pogarszały.) W stosunku do marca o 7 punktów zmniejszył się odsetek badanych określających je jako złe i zarazem o 5 punktów zwiększyła się liczba osób charakteryzujących je jako „ani dobre, ani złe”. Obecnie opinie o materialnych warunkach życia ludzi powróciły do poziomu ze stycznia '99.

Tabela 9

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecne materialne warunki życia ludzi w Polsce?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	X '98	XI '98	I '99	II '99	III '99	IV '99
	w procentach					
Dobrze	6	7	4	3	3	4
Ani dobrze, ani złe	32	29	28	25	22	27
Źle	58	59	64	68	72	65
Trudno powiedzieć	4	5	4	4	3	4

PROGNOZY

W prognozach na najbliższy rok zarysowują się słabe oznaki poprawy. Nieznacznie polepszyły się ogólne przewidywania dotyczące sytuacji w Polsce w ciągu najbliższego roku. Nie można jednak mówić o wzroście optymizmu, ale tylko o niewielkim spadku pesymizmu (o 3 punkty procentowe). Prognozy dotyczące ogólnej sytuacji w kraju pozostają nadal bardzo złe - jej poprawy w najbliższych dwunastu miesiącach oczekuje jedynie 14% badanych, natomiast co trzeci respondent - podobnie jak w styczniu i lutym tego roku - przewiduje pogorszenie.

Tabela 10

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98						'99					
	w procentach											
Poprawi się	22	18	21	19	19	22	20	17	19	19	15	14
Nie zmieni się	48	50	50	50	48	50	47	45	40	38	41	42
Pogorszy się	21	22	19	21	24	18	24	28	34	34	38	35
Trudno powiedzieć	9	9	9	10	9	10	9	10	7	9	6	9

Przewagę pesymistów nad optymistami obserwujemy we wszystkich kategoriach społeczno-demograficznych. Stosunkowo najczęściej poprawy sytuacji w kraju oczekują mieszkańcy dużych ponadpółmilionowych miast oraz osoby o wyższym statusie społeczno-materialnym: badani z wykształceniem wyższym, respondenci najlepiej sytuowani, zadowoleni z własnych warunków materialnych. W grupach społeczno-zawodowych są to przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla. Pogorszenie się sytuacji w kraju najczęściej przewidują rolnicy i stosunkowo często także osoby pracujące na własny rachunek.

Prognozy na najbliższą przyszłość, podobnie jak oceny aktualnej sytuacji w kraju, wiążą się z orientacją polityczną i sympatiami partyjnymi badanych. Wśród ankietowanych o poglądach lewicowych odsetki pesymistów i osób nie przewidujących zmian równoważą się, a jedynie nieliczni patrzą w przyszłość z optymizmem. Wśród osób identyfikujących się

z prawicą przeważa przekonanie, że w najbliższym czasie nie nastąpią istotne zmiany, a optymiści nieco przeważają nad pesymistami.

W elektoratach najważniejszych partii i ugrupowań politycznych widoczna jest poprawa prognoz na najbliższą przyszłość, wyrażająca się przede wszystkim w spadku pesymizmu. Wśród sympatyków PSL i - w jeszcze większym stopniu - UW przybyło także osób spodziewających się zmian na lepsze. Potencjalni wyborcy UW, wśród których przed miesiącem pesymiści przeważali nad optymistami, obecnie, podobnie jak zwolennicy AWS, częściej z nadzieją niż niepokojem oczekują przyszłości.

Tabela 11

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Prognoza ogólnej sytuacji w kraju							
	poprawa		bez zmian		pogorszenie		Trudno powiedzieć	
	w procentach							
	III '99	IV '99	III '99	IV '99	III '99	IV '99	III '99	IV '99
AWS	33	31	40	45	22	15	5	9
PSL	4	9	36	51	53	35	7	5
SLD	9	7	37	52	48	35	6	5
UW	20	28	44	46	30	22	6	5
Niezdecydowani	17	10	38	37	30	38	15	15
Nie zamierzający głosować	11	12	42	36	40	40	7	12

Nie zmieniły się istotnie prognozy dotyczące sytuacji politycznej w najbliższym roku.

W dalszym ciągu pesymiści mają minimalną przewagę nad optymistami

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98								'99			
	w procentach											
- poprawi się	20	16	19	18	19	20	14	16	15	16	14	14
- nie zmieni się	51	50	53	52	50	53	56	55	53	48	51	53
- pogorszy się	13	17	11	14	13	12	13	15	17	20	19	17
Trudno powiedzieć	16	17	18	16	18	15	17	14	14	16	16	16

W niewielkim stopniu polepszyły się przewidywania dotyczące sytuacji gospodarczej kraju - o 4 punkty procentowe spadła liczba osób spodziewających się jej pogorszenia. Nie pociągnęło to jednak za sobą wzrostu odsetka badanych prognozujących poprawę sytuacji gospodarczej, lecz jedynie zwiększenie się liczby ankietowanych nie przewidujących zmian.

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98								'99			
	w procentach											
- poprawi się	29	23	25	24	24	24	21	23	21	21	16	16
- nie zmieni się	46	48	48	46	45	47	47	41	43	41	42	48
- pogorszy się	14	17	13	16	17	17	19	24	25	27	29	25
Trudno powiedzieć	12	12	14	14	13	13	13	11	11	11	13	11

Stabilne pozostają przewidywania ogółu osób aktywnych zawodowo dotyczące sytuacji w ich zakładach pracy (zob. tab 14). Bardziej wyraźne zmiany notujemy jedynie w prognozach pracowników spółek o własności prywatnej i państwowej, wśród których odsetek oczekujących poprawy wzrósł o 13 punktów i jest obecnie najwyższy wśród wszystkich aktywnych zawodowo (30%).

W przewidywaniach dotyczących poziomu życia respondentów i ich rodzin, podobnie jak w ogólnych prognozach sytuacji w kraju oraz sytuacji gospodarczej notujemy niewielką poprawę. Wyraża się ona w 4-punktowym spadku pesymizmu, któremu towarzyszy 7-punktowy wzrost liczby osób nie spodziewających się zmian. Zasadniczo stabilny jest odsetek optymistów.

Tabela 15

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinnie będzie się żyło :	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98								'99			
	w procentach											
- lepiej	22	20	19	19	18	21	19	20	20	19	18	17
- tak samo	48	50	48	50	45	47	49	43	44	48	41	48
- gorzej	18	19	20	19	24	19	20	25	25	22	28	24
Trudno powiedzieć	12	11	13	12	13	13	12	12	11	11	13	12

Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
	'98						'99					
	w procentach											
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)												
N=	853	581	570	546	558	578	552	573	623	558	547	591
- poprawi się	25	26	22	24	20	21	18	22	22	20	18	19
- pozostanie bez zmian	44	46	46	44	46	42	46	39	41	46	45	45
- pogorszy się	22	19	19	17	22	22	25	29	25	26	25	26
Trudno powiedzieć	10	9	14	16	12	16	11	11	12	9	12	10
Pracownicy sfery budżetowej												
- poprawi się	-	-	-	-	-	17	14	24	20	15	15	16
- pozostanie bez zmian	-	-	-	-	-	43	54	42	37	46	47	46
- pogorszy się	-	-	-	-	-	22	27	25	27	29	26	31
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	18	6	9	16	9	12	7
Pracownicy sektora państwowego, publicznego												
- poprawi się	-	-	-	-	-	19	18	10	22	16	18	14
- pozostanie bez zmian	-	-	-	-	-	33	48	34	37	47	36	46
- pogorszy się	-	-	-	-	-	30	23	44	25	26	36	34
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	18	11	12	16	11	11	6
Pracownicy spółek o własności prywatnej i państwowej												
- poprawi się	-	-	-	-	-	18	28	22	28	26	17	30
- pozostanie bez zmian	-	-	-	-	-	48	39	33	46	42	47	38
- pogorszy się	-	-	-	-	-	25	15	30	20	24	24	20
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	9	18	14	6	9	11	12
Pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem												
- poprawi się	-	-	-	-	-	35	24	33	28	25	23	24
- pozostanie bez zmian	-	-	-	-	-	42	51	45	51	56	52	49
- pogorszy się	-	-	-	-	-	9	16	12	11	13	13	15
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	14	10	10	10	6	12	11
Pracownicy indywidualnych gospodarstw rolnych												
- poprawi się	-	-	-	-	-	-	6	6	3	5	9	11
- pozostanie bez zmian	-	-	-	-	-	-	27	33	27	24	43	31
- pogorszy się	-	-	-	-	-	-	57	56	63	64	36	39
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	-	10	5	7	7	12	18

W kwietniu zahamowana została tendencja do pogarszania się nastrojów społecznych. Mimo że w większości utrzymują się one na bardzo niskim poziomie, w prognozach na najbliższą przyszłość widoczne są słabe oznaki poprawy, wyrażające się w niewielkim spadku pesymizmu. Można przypuszczać, że na zatrzymanie się tendencji spadkowej wpłynęło zmniejszenie się skali protestów społecznych w ostatnim okresie oraz częściowe rozładowanie napięcia politycznego po przeprowadzeniu zmian personalnych w składzie rządu. Przyczyniło się do tego także, jak się wydaje, przysłonięcie spraw krajowych przez problemy międzynarodowe - wojnę w Jugosławii oraz *exodus* kosowskich Albańczyków - co sprzyjało nabraniu dystansu wobec polskiej rzeczywistości.

Zahamowanie w marcu niekorzystnych tendencji w gospodarce znalazło natomiast wyraz w niewielkiej poprawie opinii odnoszących się do sytuacji w zakładach pracy oraz ogólnego poziomu życia badanych i ich rodzin, a także do warunków materialnych gospodarstw domowych.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

	(%)			
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	54	17	1090
Płeć				
Mężczyźni	33	53	14	515
Kobiety	26	54	20	575
Wiek				
18-24 lat	31	52	17	157
25-34	32	50	17	193
35-44	30	56	14	224
45-54	29	50	21	202
55-64	24	61	15	135
65 lat i więcej	29	54	17	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	21	60	19	392
Miasto do 20 tys.	31	55	15	145
20 - 100 tys.	34	53	14	220
101 - 500 tys.	30	52	18	216
501 tys.i więcej mieszk.	45	36	19	116
Wykształcenie				
Podstawowe	22	60	18	364
Zasadnicze zawodowe	27	55	18	280
Średnie	33	51	16	354
Wyższe	52	31	17	92
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	50	38	13	71
Prac.umysł.niż.szczębla	40	42	17	121
Pracownicy fiz.- umysł.	34	50	17	89
Robotnicy wykwalifikowani	28	52	20	120
Robotnicy niewykwalifik.	20	69	10	45
Rolnicy	12	85	3	59
Pracujący na własny rach.	32	44	24	51
Bierni zawodowo				
Renciści	25	54	21	141
Emeryci	27	58	15	197
Uczniowie i studenci	36	44	20	56
Bezrobotni	22	60	18	89
Gospodynie domowe i inni	24	54	22	51
Pracuje w:				
sferze budżetowej	34	50	15	108
sekt. państw., publicznym	35	47	18	127
sp. wiaśc. pryw. i państwa	36	47	18	92
sekt. pryw. poza rolnict.	35	48	16	194
prywatnym gosp. rolnym	16	78	6	71
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	22	67	11	179
276 - 399	21	63	16	133
400 - 549	33	50	16	235
550 - 799	34	52	15	149
Powyżej 799 zł	47	42	11	133
Ocena własnych war. mater.				
Złe	20	64	16	323
Średnie	27	56	18	492
Dobre	45	38	17	275
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	38	39	24	68
Raz w tygodniu	30	55	15	595
Kilka razy w miesiącu	23	56	21	141
Kilka razy w roku	31	49	20	196
W ogóle nie uczestniczy	23	62	15	87
Poglądy polityczne				
Lewica	20	66	14	286
Centrum	27	53	20	273
Prawica	50	35	14	268
Trudno powiedzieć	22	58	20	261

Tabela 2. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

(%)

	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	42	35	9	1092
Płeć					
Mężczyźni	16	41	35	8	517
Kobiety	12	43	34	11	575
Wiek					
18-24 lat	17	51	21	11	157
25-34	16	51	25	7	193
35-44	10	44	40	6	226
45-54	13	39	41	7	202
55-64	13	38	42	7	135
65 lat i więcej	15	28	37	20	179
Miejsce zamieszkania					
Wieś	12	44	32	12	392
Miasto do 20 tys.	8	48	36	9	145
20 - 100 tys.	15	44	34	8	220
101 - 500 tys.	12	38	44	6	218
501 tys.i więcej mieszk.	27	34	31	8	116
Wykształcenie					
Podstawowe	11	38	35	16	364
Zasadnicze zawodowe	13	46	33	8	280
Średnie	13	43	38	6	356
Wyższe	25	41	29	5	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	22	46	29	3	71
Prac.umysł.niż.szczebła	23	41	32	4	121
Pracownicy fiz.-umysł.	10	57	29	4	89
Robotnicy wykwalifikowani	18	37	35	10	122
Robotnicy niewykwalifik.	6	60	24	10	45
Rolnicy	12	34	49	5	59
Pracujący na własny rach.	12	41	41	6	51
Bierni zawodowo					
Renciści	11	36	39	13	141
Emeryci	12	32	42	14	197
Uczniowie i studenci	19	53	22	6	56
Bezrobotni	4	59	24	12	89
Gospodynie domowe i inni	13	33	38	17	51
Pracuje w:					
sferze budżetowej	13	45	37	5	108
sekt. państw.,publicznym	17	44	35	5	129
sp. własc. pryw. i państwa	21	50	26	3	92
sekt. pryw. poza rolnict.	16	43	34	7	194
prywatnym gosp. rolnym	14	36	42	7	71
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	3	48	39	10	181
276 - 399	9	43	39	9	133
400 - 549	13	48	33	6	235
550 - 799	16	40	37	7	149
Powyżej 799 zł	25	37	31	7	133
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	9	37	45	9	325
Średnie	12	44	34	10	492
Dobre	22	44	25	9	275
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	44	30	10	68
Raz w tygodniu	14	44	33	9	595
Kilka razy w miesiącu	10	39	39	12	141
Kilka razy w roku	14	42	36	8	197
W ogóle nie uczestniczy	13	33	42	11	87
Poglądy polityczne					
Lewica	6	44	44	6	286
Centrum	12	49	34	5	273
Prawica	27	41	24	7	268
Trudno powiedzieć	10	34	37	19	263

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

	(%)				
	Poprawi się	Pozostanie bez zmian	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	48	25	11	1091
Płeć					
Mężczyźni	17	52	24	7	517
Kobiety	14	44	26	15	573
Wiek					
18-24 lat	23	49	15	12	157
25-34	21	53	18	7	193
35-44	11	54	28	7	226
45-54	13	47	31	9	202
55-64	13	41	33	13	134
65 lat i więcej	15	38	27	20	179
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	44	27	16	390
Miasto do 20 tys.	18	52	18	12	145
20 - 100 tys.	16	50	23	11	220
101 - 500 tys.	15	47	31	7	218
501 tys.i więcej mieszk.	22	52	23	2	116
Wykształcenie					
Podstawowe	14	44	25	17	362
Zasadnicze zawodowe	13	54	24	10	280
Średnie	18	47	27	8	356
Wyższe	26	45	24	5	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	50	19	2	71
Prac.umysł.niż.szczebła	18	47	31	4	121
Pracownicy fiz.-umysł.	15	51	26	7	89
Robotnicy wykwalifikowani	10	64	22	4	122
Robotnicy niewykwalifik.	10	54	16	20	45
Rolnicy	17	35	33	15	59
Pracujący na własny rach.	12	56	26	7	51
Bierni zawodowo					
Renciści	10	44	24	21	140
Emeryci	15	38	33	15	197
Uczniowie i studenci	33	44	16	7	56
Bezrobotni	12	56	17	16	89
Gospodynie domowe i inni	21	41	25	13	51
Pracuje w:					
sferze budżetowej	18	48	26	8	108
sekt. państw.,publicznym	10	61	23	5	129
sp. własc. pryw. i państwa	24	49	21	6	92
sekt. pryw. poza rolnict.	17	51	26	6	194
prywatnym gosp. rolnym	19	37	31	13	71
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	11	47	31	11	180
276 - 399	9	58	25	8	133
400 - 549	15	50	25	9	235
550 - 799	13	57	22	8	149
Powyżej 799 zł	27	45	23	5	133
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	48	32	13	323
Średnie	17	45	26	11	492
Dobre	24	52	16	8	275
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	15	43	26	16	68
Raz w tygodniu	17	49	24	10	594
Kilka razy w miesiącu	14	37	30	19	141
Kilka razy w roku	13	50	27	9	197
W ogóle nie uczestniczy	16	56	20	8	87
Poglądy polityczne					
Lewica	13	48	32	7	286
Centrum	12	54	25	9	272
Prawica	26	49	18	8	268
Trudno powiedzieć	13	39	26	21	263

Tabela 4. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

	(%)				
	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	51	23	0	1091
Płeć					
Mężczyźni	25	50	25	0	516
Kobiety	27	52	21	0	575
Wiek					
18-24 lat	38	43	18	0	157
25-34	36	49	14	1	193
35-44	22	56	22	0	226
45-54	19	54	27	0	202
55-64	19	52	29	0	135
65 lat i więcej	23	48	29	0	177
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	58	27	0	392
Miasto do 20 tys.	35	49	16	0	145
20 - 100 tys.	30	50	20	0	220
101 - 500 tys.	28	48	23	1	217
501 tys.i więcej mieszk.	41	38	22	0	116
Wykształcenie					
Podstawowe	18	50	32	0	364
Zasadnicze zawodowe	20	53	27	0	280
Średnie	33	53	14	0	354
Wyższe	52	39	10	0	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	54	43	3	0	71
Prac. umysł. niż. szczebla	39	48	13	0	121
Pracownicy fiz. - umysł.	32	61	7	0	89
Robotnicy wykwalifikowani	21	58	20	1	122
Robotnicy niewykwalifik.	19	65	15	0	45
Rolnicy	16	53	32	0	59
Pracujący na własny rach.	34	52	14	0	51
Bierni zawodowo					
Renciści	14	49	37	0	141
Emeryci	20	51	29	0	196
Uczniowie i studenci	57	28	15	0	56
Bezrobotni	10	52	38	0	89
Gospodynie domowe i inni	17	48	36	0	51
Pracuje w:					
sferze budżetowej	26	59	14	0	108
sekt. państw., publicznym	31	50	17	1	129
sp. właśc. prywat. i państwa	44	45	11	0	92
sekt. prywat. poza rolnictw.	33	57	10	0	194
prywatnym gosp. rolnym	14	54	31	0	71
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	7	44	49	0	181
276 - 399	14	60	26	0	133
400 - 549	23	55	22	0	235
550 - 799	31	57	12	0	149
Powyżej 799 zł	57	39	4	0	131
Ocena własnych war. mater.					
Źle	7	31	62	0	325
Średnie	14	77	9	0	490
Dobre	69	28	3	0	275
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	25	58	17	0	68
Raz w tygodniu	25	53	21	0	594
Kilka razy w miesiącu	23	49	29	0	141
Kilka razy w roku	30	46	23	1	197
W ogóle nie uczestniczy	28	43	29	0	87
Poglądy polityczne					
Lewica	25	47	27	1	286
Centrum	26	54	19	0	273
Prawica	36	46	18	0	267
Trudno powiedzieć	16	57	27	0	263